

Cartografierea barierelor în calea serviciilor de vaccinare

O nouă cercetare realizată prin proiectul „Depășirea obstacolelor în calea vaccinării” relevă principalele bariere cu care se confruntă cetățenii UE în privința vaccinării. Printre principalele bariere identificate se numără pașii administrativi și practici necesari pentru vaccinare și disponibilitatea profesioniștilor din domeniul sănătății. Aflați mai multe despre cele mai recente activități de cercetare din cadrul proiectului.

Introducere:

Recenta reducere a acoperirii vaccinale în statele membre ale UE a dus la noi focare de boli care pot fi prevenite prin vaccinare. Pandemia de COVID-19 a complicat și mai mult această situație, îngreunând continuitatea programelor de vaccinare de rutină.

Pentru a crește ratele de vaccinare, rolul factorilor de „conveniență” în parcursurile de vaccinare, cuprinzând elemente sistemice care sprijină serviciile de vaccinare, este crucial. Deși factorii încrederii și suficienței vizează comportamentele și atitudinile individuale față de vaccinare, factorii comodității, care implică aspecte fizice, practice și administrative, evaluează cât de accesibile și ușor de utilizat sunt serviciile de vaccinare pentru pacient, în vederea facilitării acceptării vaccinării. Proiectul „Depășirea obstacolelor în calea vaccinării” a analizat în mod specific obstacolele de natură administrativă, practică și fizică din calea vaccinării.

În cadrul Activității 1, „Cartografierea serviciilor de vaccinare în toate statele membre ale UE pentru a identifica obstacolele în calea vaccinării”, echipa de proiect a lucrat cu autoritățile din domeniul sănătății și cu experții pentru a identifica barierele cu care se confruntă cetățenii în accesarea schemelor de vaccinare. Cercetarea la nivel de țară a fost efectuată de experți naționali cu o competență relevantă în vaccinare, imunologie, sănătate și cercetare socială. Acești experți au analizat literatura de specialitate și documente, utilizând surse naționale, și au intervievat autoritățile relevante din domeniul sănătății, realizând interviuri adaptate în funcție de modelul de guvernare aplicat vaccinării: regional sau centralizat.

Principalele constatări:

- ◆ **Guvernarea:** Programele de vaccinare diferă între statele membre, majoritatea adoptând programe naționale care prevăd orientări și calendare standardizate. Nivelul de centralizare variază semnificativ între state, ceea ce duce la competențe diferite și variații în proiectarea și implementarea programelor de vaccinare în sistemele descentralizate.
- ◆ **Furnizarea serviciilor de vaccinare:** Medicii generaliști sunt principalii furnizori de informații privind serviciile de vaccinare. Cel mai frecvent sistem de programare utilizat este cel prin contactare telefonică a medicului generalist sau a centrului de sănătate relevant. Cu toate acestea, COVID-19 a dus la introducerea și creșterea utilizării programărilor electronice, precum și a sistemelor de monitorizare.
- ◆ **Finanțare:** Vaccinările împotriva bolilor copilăriei (de exemplu, rujeolă, oreion și rubeolă (ROR), poliomielită, meningococ C (MenC/MenACWY) și papilomavirusul uman (HPV)) pentru grupurile recomandate sunt în mare parte gratuite, fie la punctul de livrare, fie prin rambursare. În mod similar, vaccinările pentru adulți (cum ar fi cele împotriva gripei sezoniere și COVID-19) sunt, în general, gratuite pentru grupurile recomandate, deși în unele state membre este posibil ca pacienții să suporte costuri directe.
- ◆ **Bariere de natură fizică, practică și administrativă în calea vaccinării:** Cele mai frecvente bariere identificate se referă la pașii administrativi și practici necesari pentru vaccinare (de exemplu, sisteme de monitorizare, pași administrativi pentru cetățeni), urmați de disponibilitatea profesioniștilor din domeniul sănătății, acțiuni de informare privind serviciile de vaccinare (de

exemplu, informarea și conștientizarea în rândul publicului) și accesibilitatea serviciilor de vaccinare (de exemplu, orarul serviciilor de vaccinare).

- ◆ **Practici favorizante identificate:** În majoritatea statelor membre sunt implementate în mod obișnuit campanii de informare a publicului pentru a depăși barierele de comunicare legate de lipsa cunoștințelor privind vaccinurile.

Guvernanța și monitorizarea programelor de vaccinare

În ultimele decenii, s-a produs o trecere către sisteme de monitorizare din ce în ce mai digitalizate, proces care a fost accelerat de pandemia COVID-19. Acest lucru a dus la implementarea unor programe la scară largă care facilitează colectarea de informații. Sistemele de monitorizare a vaccinării din statele membre fac tranziția către metode mai digitalizate și mai eficiente. Acest lucru a facilitat monitorizarea în timp real a datelor privind acoperirea vaccinală, accesul la date pentru a urmări parcursul de vaccinare al pacienților și capacitatea cetățenilor de a-și verifica starea de vaccinare.

Furnizarea de servicii de vaccinare

Cartografierea serviciilor de vaccinare a presupus identificarea fiecărei etape a parcursului de vaccinare a unui cetățean: metodele de contactare utilizate de serviciile de asistență medicală pentru a înștiința cetățenii cu privire la vaccinările programate, cerințele prealabile administrării (de exemplu, dacă este necesară o rețetă medicală), procedurile de programare (de exemplu, programare efectuată prin medicul generalist sau online), distanța de deplasare până la locul de vaccinare și costul vaccinului și al administrării acestuia, dacă este cazul.

Parcursul de vaccinare începe atunci când cetățenii sunt informați și li se reamintește calendarul lor de vaccinare. Autoritățile sanitare din UE pun în aplicare diferite strategii pentru a invita cetățenii să își facă vaccinurile necesare. Acestea includ:

- ◆ Campanii naționale de comunicare pentru a crește gradul de conștientizare privind programele de vaccinare și materiale vizuale (de exemplu, broșuri și afișe) în locațiile de administrare a vaccinurilor, cum ar fi centre de îngrijire pentru sugari și copii mici, spitale, cabinete ale medicilor generalişti etc. și canale digitale (de exemplu, site-uri informative, canale mass-media, site-uri dedicate COVID-19 etc.) ca răspuns la barierele de comunicare, cum ar fi nivelurile scăzute de cunoștințe despre vaccinuri și programele de vaccinare.
- ◆ Invitațiile directe din partea autorităților sanitare adresate cetățenilor pentru a se vaccina sau pentru a-și aduce copiii la vaccinare sunt distribuite digital (prin platforme online pentru pacienți, mesaje de reamintire prin SMS, e-mailuri) sau prin canale fizice, cum ar fi scrisori de invitație și broșuri informative trimise părinților pentru a depăși obstacolele administrative generate de instrumentele de monitorizare ale serviciilor de vaccinare (adică, lipsa unui sistem unificat de baze de date privind imunizarea).

Înainte de administrarea vaccinului, unele vaccinări presupun obținerea de rețete și/sau acordul părinților, cum este cazul vaccinărilor pentru copii și adolescenți.

Multe state membre au un sistem electronic de efectuare a programărilor pentru vaccinări. Cu toate acestea, există diferențe în proiectarea și implementarea sistemelor electronice, în special, în țările în care sistemul sanitar este regionalizat.

Pandemia de COVID-19 a determinat implementarea unor sisteme electronice de programare și de monitorizare în zone în care acestea fuseseră absente anterior. În ciuda variațiilor în opțiunile de programare în funcție de tipurile de vaccin, a fost oferită o gamă largă de opțiuni pentru vaccinurile anti-COVID-19, pentru a maximiza acceptarea într-un interval scurt de timp. Alternativele de refuz, deși mai puțin frecvente decât cele de acceptare, s-au dovedit eficiente în abordarea decalajului digital cu care se confruntă persoanele vârstnice și grupurile greu accesibile. În mod similar, vaccinările în școli urmează un model de refuz, simplificând procesul pentru copii și părinții acestora.

Profesioniștii din domeniul sănătății din UE joacă un rol esențial în procesul de vaccinare, contribuind prin accesibilitatea și implicarea lor la mesajele de reamintire privind programarea și la diseminarea de informații de încredere despre vaccinuri. Medicii generalişti și pediatrii sunt, de obicei, singurii profesioniști autorizați să administreze vaccinuri în majoritatea țărilor, cu unele excepții care le permit asistentelor să îndeplinească

și acest rol. În timpul pandemiei, mai multe țări au extins grupul de profesioniști din domeniul sănătății autorizați să administreze vaccinuri pentru a satisface cererea crescută de vaccinatori. De exemplu, în țările în care farmaciile nu jucau un rol important în vaccinare, farmaciile au simplificat accesul la vaccinare împotriva gripei sezoniere și a COVID-19.

Finanțare

Vaccinările pentru adulți sunt, în general, gratuite pentru grupurile recomandate, deși este posibil ca unele țări să solicite plăți directe din partea pacienților. În mod similar, vaccinările împotriva bolilor copilăriei pentru grupurile recomandate sunt gratuite în cea mai mare parte, fie la punctul de livrare, fie prin rambursare. Finanțarea vaccinului MenC variază în Europa, deoarece includerea acestuia în programele de vaccinare depinde de prevalența focarelor de boală.

Bariere în calea vaccinării

Barierile în calea vaccinării au fost grupate în șapte categorii (pași administrativi sau practici pentru vaccinare, disponibilitatea personalului medical, acțiuni de informare privind serviciile de vaccinare, accesibilitatea serviciilor de vaccinare, costurile asociate serviciilor de vaccinare, proximitatea geografică a serviciilor de vaccinare, aprovizionarea cu vaccinuri) reflectând principalele probleme identificate de-a lungul parcursului de vaccinare. În fiecare categorie, echipa a identificat sub-bariere care împiedică accesul la vaccinare și variază de la pași administrativi și practici pentru cetățeni sau profesioniștii din domeniul sănătății, până la disponibilitatea și aprovizionarea cu vaccinuri, orarul serviciilor de vaccinare și simplitatea procesului de programare.

Barierile identificate variază în funcție de parcursul vaccinării, având impact asupra grupurilor țintă sau asupra vaccinelor. Parcursurile de vaccinare pentru copii și adolescenți sunt în primul rând afectate de obstacole financiare, pe lângă lipsa remarcată de cunoștințe la nivelul publicului, de exemplu, despre vaccinul împotriva papilomavirusului uman (HPV). În cazul vaccinărilor la adulți, principalul obstacol este legat de cunoștințele insuficiente, de exemplu, cu privire la vaccinarea împotriva tetanosului și a COVID-19, în timp ce barierele financiare reprezintă un obstacol în calea vaccinării împotriva gripei sezoniere..

Barierile administrative și de ordin practic reprezintă obstacolul principal în parcursurile de vaccinare din majoritatea statelor membre, inclusiv diferitele sisteme de raportare care împiedică distribuirea datelor la nivel național și pașii administrativi cronofagi pentru profesioniștii din domeniul sănătății. În plus, numeroase state membre se confruntă cu obstacole de comunicare legate de nivelul redus de cunoștințe și de alfabetizare în domeniul sănătății, iar deficitul profesioniștilor din domeniul sănătății este considerat principala problemă în statele membre. În plus, în multe state membre se observă o lipsă de accesibilitate a serviciilor de vaccinare, în timp ce altele raportează bariere legate de proximitatea geografică, obstacole financiare (de exemplu, costuri de transport, pierderi de venit pentru persoane sau costuri asociate furnizării vaccinurilor pentru autoritățile sanitare), iar în unele state membre, experții au identificat obstacole legate de disponibilitatea și aprovizionarea vaccinurilor.

Practici de facilitare identificate și recomandări preliminare

Autoritățile sanitare au implementat o serie de practici pentru reducerea barierelor fizice și administrative. Abordarea barierelor legate de sistem implică aspecte multiple și include diverse acțiuni întreprinse la nivel național. Aceste acțiuni includ:

- ◆ Proiectarea și lansarea unei campanii de informare publică
- ◆ Traducerea informațiilor pentru grupuri greu accesibile
- ◆ Formare specifică pentru profesioniștii din domeniul sănătății
- ◆ Introducerea sistemelor de monitorizare electronice
- ◆ Aducerea serviciilor de vaccinare mai aproape de public prin diferite inițiative
- ◆ Creșterea numărului de specialiști autorizați să vaccineze

În legătură cu aceste practici, experții naționali au oferit câteva recomandări preliminare bazate pe interviuri cu autoritățile sanitare naționale și pe consultarea literaturii de specialitate. Acestea includ:

- ◆ Crearea și proiectarea de campanii de informare
- ◆ Formarea personalului medical în privința comunicării legate de vaccinare
- ◆ Educația pentru sănătate publică
- ◆ Introducerea și lansarea unui sistem de reamintire pentru public
- ◆ Introducerea locațiilor de vaccinare mobile

Concluzie

Acest studiu relevă importanța abordării barierelor în calea vaccinării, cu accent pe elementele sistemice care sprijină serviciile de vaccinare, și oferă o înțelegere cuprinzătoare a obstacolelor cu care se confruntă cetățenii din statele membre. Constatările subliniază importanța factorilor de accesibilitate din parcursurile de vaccinare și necesitatea unor eforturi specifice pentru a crește gradul de adecvare a serviciilor de vaccinare la nevoile pacienților în vederea îmbunătățirii acceptării.